

מנחות טו

משה שווערד

1. ספר איזהו מקומן

נטמאת אחת מן החלות וכו' ר"י אומר שניהם יצאו לבית השריפה וכו' וחכ"א הטמא בטומאתו והטהור יאכל -

לענין הקטרת הקומץ והקרבן הבזיכין גופן לכו"ע זורק ומקטיר למאי דקי"ל (לעיל דף ט') כר' יוחנן דאפילו חסרו השירים בין קמיצה להקטרה דמקטיר הקומץ עליהן, אלא דפליגי לענין השירים דקי"ל שם שאינן נאכלין, דלרבנן נטמא עדיף משירים שחסרו כיון דאיתיה בעיניה, ור"י סבר דאין קרבן ציבור חלוק והכל ישרף - זבח תודה (ד"ה נטמאת), וכ"כ החזו"א (קמא כו. טו.).

אולם טה"ק (רי"ט טו.) כן מפרש לס"ד דהסוגיא דפליגי בציץ מרצה על האכילות, אבל למסקנת הסוגיא דאין ק"צ חלוק מפרש טה"ק (נד"ה אלף) דסברת ר' יהודה דהטהור נחשב נמי כטמא ממש, א"כ אסור גם להקטיר הבזיכין דחשיב כאין בשר כלל ואז אסור לזרוק הדם לר' יהושע דלעיל ט.

2. ספר איזהו מקומן

ר"י אומר שניהם יצאו לבית השריפה - בחי' הגרי"ז העיר דמשמע דשריפתן שוה, ולכאורה אינו כן דהחלה שנטמאת היו פסולה בגופה ותשרף מיד, והחלה השניה שפסולה רק מטעם דאין ק"צ חלוק לא חשיבא פסולה בגופה וטעונה עיבור צורה. אכן כתב לישב דכיון דשתי הלחם קריבין ביו"ט ולחם הפנים בשבת ואין שורפין בהן קדשים, א"כ בלאו הכי צריך להניח שריפת שתייהן עד למחר דהוי עיבור צורה, ועיי"ש שעדיין נשאר בקושיא לשיטת הרמב"ם, וראה עוד בזה מנח"א עמ' רכ"ב.

3. דף על הדף מנחות דף יד עמוד ב

בגמ': אמר רב פפא, בציץ מרצה על אכילות קא מיפלגי וכו'.

הנה ברש"י פסחים (ט"ו ע"ב) ד"ה על הדם וכו' כתב, דאפילו לר"א דס"ל דהציץ מרצה על האכילות, אין זה רק לענין להתיר הדם לזריקה, אבל אינו מרצה שיהא הבשר טמא נאכל.

וכתב בשער המלך (פ"ד מהל' ביאת המקדש ה"ז) להביא ראיה דאין הציץ מרצה על אכילות, דבגמ' כאן א"ר פפא בציץ מרצה על אכילות קמיפלגי וכו', רבנן סברי דהציץ מרצה על אכילות, ועכ"ז קתני דהטמא בטומאתו, הרי דאף דהציץ מרצה על אכילות, אסור לאכול מה שנטמא. ע"כ.

וראה בלחם משנה (פ"ד מהל' קרבן פסח הל' ב') שרצה להעמיס בדברי הרמב"ם דס"ל דהלכה כמ"ד דציץ מרצה על אכילות, ואפילו לענין אכילת הבשר שנטמא, אבל כתב דאי אפשר לומר כן, דבפסחים (ע"ח ע"ב) מקשה על רב דאמר דאם נטמא הבשר וחלב קיים שאינו זורק לכתחיל' הדם, אבל אם זרק הורצה. ומקשה ע"ז הגמ' והא בעינן אכילה, ואם נימא דהציץ

מרצה גם שיאכל הבשר, מאי מקשה לרב, נימא דרב סבר ציץ מרצה על אכילות, והוי הבשר ראוי גם לאכילה, אבל מוכח מזה שאין הציץ מרצה על אכילה ע"ש.

4. ספר איזהו מקומן

רבנן סברי הציץ מרצה על אכילות ור"י סבר אין הציץ מרצה:

ביאור מחלוקתם לס"ד עפ"י דברי התוס' [וכן ביארו רעק"א, והמקדש דוד סי' כט. ג.]:
דלענין הקטרת הבזיכין לכו"ע מקטיר, וכי פליגי אי שרי לאכול החלה או הסדר שלא נטמא, דלר"י דאין הציץ מרצה על אכילות נמצא שהחלה או הסדר שנטמאו חשיבי

כאבוד ושרוף, והוי כשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה דקי"ל לעיל דף ט' שאין נאכלין, ולרבנן שהציץ מרצה לא הוי כחסר ונאכלין. ולביאור זה צ"ע דלס"ד דהגמ' אין הבנה לטעם ר' יהודה במתני' שאין קרבן ציבור חלוק.

5. ספר איזהו מקומן

ור"י סבר אין הציץ מרצה על אכילות - בשטמ"ק (א') בשם הר"ש מאיור"א הניח בקושיא, דאי לא הוי זריקה מעלייתא ולא הותרו אף החלות הטהורות אמאי מותרין הכבשים באכילה, וכן הקשה בשטמ"ק (כח') בשם הר"פ, אלא שכתב דלפי המסקנא ניחא דהכבשים שרו.

6. תוספות מסכת מנחות דף טו עמוד א

ורבי יהודה סבר אין הציץ מרצה - והוה ליה האי טמא כאבוד ושרוף ולא מהניא זריקה לטהור אע"ג דרבי יהודה ס"ל בפ' כיצד צולין (פסחים עז). טומאה הותרה בציבור ולא מיבעי ציץ לרצווי דמאי דהתר הוא בציבור לא מהניא להאי טמא למישרייה באכילה הוא הדין נמי דלא מהניא למישרייה לטהור דלענין היתר אכילה לא מהניא ולא הויא כריצווי ציץ ולמ"ד מרצה מהניא לטהור ולא מהניא לטמא.

7. ספר איזהו מקומן

סברת ר"י דאין קרבן ציבור חלוק הוא רק בנטמאת אחת מהחלות, או אף ביצאה אחת מהן לחוץ, ואם כלל הוא בכל הפסולין בקרבן ציבור אמאי איצטריך (לעיל יב:) קרא ד"קדש הקדשים הוא" דאם נפרסה אחת מהן כולן פסולות תיפוק ליה מטעם דאין קרבן ציבור חלוק.

וראה גם בעול"ש (על מוד"ס ור' יסודס) שנסתפק בזה, ונוטה לפשוט מזבחים פב. דקתני דיצא דמה לחוץ הפנימי כשר, ומשמע דאף בקרבן ציבור הוא כן ולא פליג ר' יהודה, וע"ע בדבריו.

תלמוד ערוך הוא בפיו של ר"י שאין קרבן ציבור חלוק:

א] האם הוא דין בטומאה בלבד, או בכל הפסולין:

הקרא (סוף ד"ס גמרא והא עולין) נסתפק אם

8. ספר איזהו מקומן

התודה מפגלת את הלחם והלחם אינו מפגל את התודה:

פירש רש"י והאוכלה אין ענוש כרת, והקר"א והשפ"א והעול"ש (יג: ד"ה לא נמפגל) דייקן מלשונו דפסול מיהא איכא אלא שאין חייב כרת. אבל מסתימת הרמב"ם, וכן מלשונו בפיהמ"ש, וכן בתוספתא פ"ה מבואר דכשירה התודה לגמרי.

ובעול"ש הנ"ל ביאר סברת רש"י, דהואיל וסו"ס נעשית העבודה בפסול לאו עבודה היא ואף דאין ענוש כרת מ"מ פסול. וכעיי"ז כתב החזון יחזקאל (מוספתא ג. י.).

9. שפת אמת מסכת מנחות דף טו עמוד א

במשנה והתודה אינה מפוגלת פרש"י והאוכלה אינו חייב כרת משמע מדבריו דמ"מ פסול הוי וכן מסתבר לכאורה דעכ"פ מחשבת פסול הוא אבל מלשון הרמב"ם במשניות משמע דלא נפסלו כלל התודה והכבשים...

10. שפת אמת מסכת מנחות דף טו עמוד א

שם בגמ' אלא הא דקתני הכבשים כו' לחם גלל כבשים כו' נראה ודאי דאפי' למ"ד לחם עיקר ומעכב את הכבשים מ"מ כשבאו ביחד הכבשים מתירין את הלחם והם עיקר ולחם גלל כבשים והמקשן דלא ידע טעם זה המ"ל דהא דכבשים מפגלין את הלחם משום דס"ל כבשים עיקר שהם מעכבין את הלחם רק דבעי לאוקמא מתני' ככו"ע אפי' למ"ד לחם עיקר ומיהו הא קשיא לי מה דעביד הגמ' צריכותא דתני תודה וכבשים והלא אי הוי תני תודה לחוד הו"א דכבשים הלחם מפגל את הכבשים למ"ד לחם עיקר דהכי פסק הרמב"ם דלחם עיקר א"כ מתני' קמ"ל דאע"ג דלחם עיקר מ"מ אין הלחם מפגל את הכבשים ובלא"ה נמי קשה כיון דהס"ד דגמ' הוי משום דלחמי תודה איקרי תודה ומקשה עלה מהך דכבשים א"כ למה קאמר וצריכי הא אי הוי תני תודה בלבד הו"א דהטעם משום דלחמי תודה נקרא תודה כהך ס"ד דגמ' וצ"ע:

11. שפת אמת מסכת מנחות דף טו עמוד א

שם ולימא ק"ו הבא לפגל ולא פיגל אינו דין שלא יתפגל פ' כיון דלחם נפגל רק משום שהוא טפל להקרבתו וכיון דהקרבתו עצמו לא נתפגל הלחם נמי לא נתפגל מיהו קשה לי הא הפיגול חל גם על הקרבן רק דלדידי' הוי חצי שיעור ואם יתחשב אח"כ בזריקה עוד על חצי זית יצטרף גם חצי הראשון כדתניא לעיל חישב בשחיטה על חצי זית ובזריקה חצי זית מצטרף גם חצי הראשון א"כ חל פיגול דחצי זית על הקרבן וג"כ על הלחם ובלחם הא איכא עוד מחשבה בחצי זית ושפיר מתפגל ואפשר דסוגיא זו אתיא כלוי לעיל דבד' עבודות אין מצטרפין ובוזה מיושב נמי מה שפסק הרמב"ם הכא כרב ולכאורה סתמא דגמ' פליג עליו מהאי ק"ו וכן משמעות דעת התוס' ד"ה המפגל דהאי ק"ו נשאר במסקנא ולמ"ש א"ש כיון דאנן קיימ"ל דד' עבודות מצטרפין ליכא ק"ו כלל כנ"ל:

12. ספר איזהו מקומן

השוחט את הכבש לאכול כזית מחבירו למחר מהו חבירו כבש משמע וכו' או דלמא לחם משמע וכו' - יש לעיין לסוברים דפיגול חל במחשבה מאי איבעיא הכא הוי במחשבתו ברור לו על מה הוא מחשב, ודוחק לפרש דמחשב דיבור 'חבירו' גרידא, ואפשר לומר דאיבעיא אי אתי דיבור - כגון אם נפרשו דקאמר כבש - ומבטל מחשבתו דחישב על הלחם - חזו"א (כת. יד.). וכן נראה שלזה נתכוין גם השטמ"ק ב"מ מג: בשם התוס' שאנץ - ע"י כנסת הראשונים אות מ"א, ובהערה שם.

13. שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא דף מג/ב

זה לשון תוספות שאנץ, כי פליגי בחסר בית שמאי סברי שליחות יד אינה צריכה חסרון. ואם תאמר הא מילתא שמעינן לה מפלוגתא דהחושב לשלוח יד בפקדון דמחייבי בית שמאי אלמא לא בעי חסרון דאפילו חושב מחייביה. ויש לומר דההוא חושב היינו דבור דהא נפקא לן להו לקמן מעל כל דבר פשע הלכך אי מהתם מחייבנא הכא כשנטלה על מנת לשלוח יד כל כמה שלא חסר אף על פי שמחשב בלבו לחסר כיון שלא דיבר ולא חיסר. ואי מהך דהכא בדיבור בעלמא לא הוה מחייבנא משום הכי צריכי תרווייהו ואין לתמוה על האי דקרי ליה לדבור במחשבה דכהאי גוונא אשכחן במחשבת פגול דאף על גב דקרי ליה מחשבה וגמרינן לה בזבחים מלא יחשב אפילו הכי בעינן דיבור כדמוכח בסוף פרק ב' דזבחים דפריך אלא מעתה חישוב שתאכלהו אש למחר דכתיב תאכלהו אש לא נופח הכי נמי דפגול ומשני אי דאפקיה בלשון אכילה הכי נמי הכא במאי עסקינן דאפקיה בלשון הקטרה ולשון אכילה לחוד ולשון הקטרה לחוד ואם היה הדבר תלוי במחשבה מה שייך לחלק בין מחשב בלשון אכילה למחשב בלשון הקטרה. ועוד מדקאמר אי דאפקיה משמע דאיירי בדבור. ועוד ראייה מדאיתא במנחות דקאמר אי הכי שלמים נמי לשם שלמא בעלמא ואם היה הדבור תלוי במחשבה נישיליה אם חישוב לשם שלמים או לשם שלמא אבל אם הדבר תלוי בדיבור נחא. וכן בפרק ב' דמנחות השוחט את הכבש לאכול כזית מחברו מהו חברו כבש משמע או לחם משמע משמע שבהדיא הוציא בפיו חברו שאם בלבו חשב זה הוא יודע אם חישוב כבש או לחם...

14. ספר אור הישר

שם בעא מיניה ר"א מרב השוחט את הכבש לאכול כזית מחברו למחר מהו חברו כבש משמע ולא מפגל א"ד לחם משמע ומפגל ליה כו'. והנה בין כל הראיות שהביא בשטמ"ק ל"ב"מ מ"ג ע"ב דמחשבה דקדשים הוא בדבור. הביא נמי מהך דהכא וז"ל שאם בלבו חשב זה הוא יודע אם חשב כבש או לחם וזוה משמע שהוציא בפיו חברו כו' ע"ש. והנה מדברי השטמ"ק נראה דנקט שהדברים אשר ידבר האדם בלשוננו אפשר שנפלט דבר מפיו שלא בחשבון עד שנפלא להסתפק בדבריו. מה שאין מקום כזה להסתפק על מה שהיה בלבו טרם שיצא לרשות הדבור. דבכה המחשבה מושרש בלבו הפרטים במה שחשב.

מאי אמרת דאף שאפשר שם גם במחשבה. אולם משניות אלו איירו שהיה כזה דבור, א"כ כל הראיות שבשטמ"ק אפשר ג"כ לדחות בדרך זה. דאטו השיטה דס"ל דמחשבה דקדשים היא במחשבה שבלב, האם יאמרו דדוקא ע"י המחשבה הוא פיגול ולא ע"י דבור.

הלא אדרבה דכש"כ בדבור, וא"כ י"ל דמכל המקומות שהביא ראיתו שם היה בדבור, אבל אין זה ראייה דאם לא היה דבור לא היה נתפגל. דאפשר גם במחשבה גרידא נמי הוי פיגול, וה"נ בסוגיין איירי כשאמר בפירוש חברו, ולזאת מספקינן בלשוננו אי חברו כבש או לחם, ומ"מ אפ"ל דבעלמא היכא דרק חשב נמי הוי פיגול וצ"ע.

15. ספר איזהו מקומן

או דלמא לחם משמע ומפגל ליה - עי' שטמ"ק (ח') שהקשה הא אין מפגלין בחצי מתיר, וראה מש"כ במנחת חינוך (קמג). י. ד. ד"ה וסנה אינעיס) לישוב בבי אופנים. והנה הקר"א סבר כתירוצו הראשון דהשטמ"ק דאיתא כר"מ דמפגלין בח"מ, ולפי"ז הוא מישוב דעת הרמב"ם שהשמיט לבעיא זו לפי דהוא פסק כרבנן, עי"ש.

16. שפת אמת מסכת מנחות דף טו עמוד ב

בגמ' בעי מיני' ר"א מרב שחט ע"מ לאכול כזית מחבירו וכו' נראה לפרש דאמר באמת שהי' כוונתו לאכול מחלות רק אי לשון חבירו אינו חל על החלות הוי דברים שבלב דפיגול צריך להיות בדיבור דוקא [כמ"ש רש"י לעיל (ב ב) ועי' במל"מ פי"ג מה' פסוה"מ] ואי חל שם חבירו על חלות הוי פיגול אבל היכא דאמר דלא נתכוין על החלות נראה דבדיבור בלי מחשבה אפ"י יהי' שם חבירו על חלות לא נעשה פיגול מיהו לפי"ז לא הו"ל למימר בגמ' דילמא דפריש ואמר חבירו כבש דסגי דאמר דכוונתו הי' לחבירו כבש ואפשר דאה"נ פי' הגמ' דאמר שכוונתו הי' חבירו כבש וצ"ע לדינא:

17. ספר איזהו מקומן

ת"ר נסכי בהמה חייבין עליהן משום פיגול וכו' דברי ר"מ אמרו לו וכו':

ביאור מחלוקת ר"מ ורבנן:

מבאר חי' הגרי"ז דר"מ סבר שהנסכים הוקבעו עם הזבח ולפיכך נחשבין לקרבן אחד ומתפגלין עמו, וגם נחשבים הנסכים דיש להם מתירין דדם הזבח מתירן, ורבנן פליגי בתרתי - דלא נקבעו עם הזבח ונחשבים לשני קרבנות, ולא מיבעי דאין נקראין יש להם מתירין דאז לכה"פ יחשב הפיגול כמחשבה לפסול, אלא דסברי דלא שייכי כלל לזבח ואין כאן מחשבה כלל וכשר - עי' בדברי חי' הגרי"ז.

וצ"ל לפי"ז אליבא דחכמים דמה דדם הזבח מתיר הנסכים ליקרב וכן האשם את מתן השמן לכהונות הוא סדר הקרבה ולא בתורת מתיר וניתר.

18. ספר איזהו מקומן

אדם מביא זבחו היום ונסכיו עד י' ימים:

א] שיטות הראשונים האם לכתחילה או דיעבד:

שיטת רש"י בתמורה דף יד. (ד"ה מנחמס) דהוא דין דיעבד אבל אם יש לו נסכים חייב להביאן עכשיו. ושיטת תוס' בר"ה דף ל: דלכתחילה צריך להביאן עם הזבח משום דטעונין שירה, ולפי"ז בקרבן יחיד שאין בו שירה יכול להביאם לכתחילה עד י' ימים. ושיטת הרמב"ם (מעשה"ק 3. יד.) וז"ל "מביא אדם קרבנו היום ונסכיו לאחר י' ימים אחד יחיד ואחד ציבור" עכ"ל, ומבואר דהוא לכתחילה בכל הקרבנות, ועי' בביאור השיטות במנח"א מנחות עמ' ש"ו.

19. דף על הדף מנחות דף טו עמוד ב

והלא אדם מביא זבחו היום ונסכיו עד עשרה ימים. בפנים יפות (פר' פנחס) הקשה, אמאי דוחים נסכי שבת את השבת, הרי כיון דאדם מביא עולתו היום ונסכיו לאחר כמה ימים. א"כ יכולים להביא את הנסכים לאחר שבת. ויש להוסיף בקו' הפנים יפות, דהנה בתוס' ר"ה (ל: ד"ה ונתקלקלו וכו') כתבו, דדוקא בקרבן יחיד יכול לכתחילה להביא זבחו היום ונסכו לאחר זמן משא"כ בקרבנות ציבור ע"ש. וא"כ לא קשה כלל, אך הרמב"ם (בפ"ב דמעשה הקרבנות הלכה י"ב) לא ס"ל כן, ולא מחלק בזה בין קרבן יחיד לקרבן ציבור, ושפיר לשיטתו קשה כקו' הפנים יפות. (פרדס יוסף החדש פר' פנחס)

20. ספר איזהו מקומן

אמר להן אף אני לא אמרתי אלא בבאין עם הזבח - כלומר כיון שבאין עם הזבח והוקבעו עמו בשחיטה כדלקמן, לא אכפת ליה דהנסכים באין אף לאחר י' ימים. ואפשר לפרש עוד דר"ל דכיון דהנסכים קדשו בכלי ואי אפשר מעתה להקריבן למחר דיפסלו בלינה, וא"כ הרי הן ממש מוכרחים לבוא עם הזבח, וכן משמע מתוס' (רי"ט ד"ה אפטר) שכתבו דלשון התוספתא "אף אני לא אמרתי אלא כשקדשו בכלי" היינו הך כגירסת סוגיין. וראה עוד מש"כ בזה אבן האזל (פ"ו מאיסוף"מ, עמ' ע"ד, ד"ה והנראה לומר).

21. שפת אמת מסכת מנחות דף טו עמוד ב

אפשר לשנותן לזבח אחר משמע הא להביאן בפני עצמן גם לחכמים אי אפשר כיון דהביא אותם שיהי' עם זבח אע"ג דבעלמא מתנדב אדם מנחת נסכים [והיא ג"כ כליל והיין לספלים כמנחת נסכים הבאה עם הזבח למ"ש התוס' בחולין (כ"ג ב) ע"ש]:

22. שפת אמת מסכת מנחות דף טו עמוד ב

והלא אדם מביא אשמו היום ולוגו אחר י' ימים תמהני מה בכך מ"מ כיון דא"א ליתן מתן שמן קודם מתן דם א"כ הדם מתיר הלוג ומה בכך דיכול להביאו אח"כ כמו שלמים דנאכלין לב' ימים מ"מ כיון דהדם התיר הברש מתפגל הברש ע"י הדם ובנסכים ל"ק כל כך משום דיכולין להביא ג"כ מנחת נסכים בפני עצמו אבל מתן שמן דמצורע דלא שייך כלל בלי הקדמת מתן דם קשה ע"כ נראה דעיקר כוונתם דחכמים דר"מ על קושיא אחרונה דיכול לשנותו לזבח אחר:

✠ שתי הלחם - קרבן חמץ

המהר"ל שהזכרנו לעיל נוגע בשאלה בסיסית ביותר, והיא, כיצד יתכן שמצד אחד ציוותה התורה להרחיק את החמץ בחג הפסח בכל צורה שהיא, דהיינו איסור אכילה, איסור הנאה וחובת ביעור, ומצד שני לאחר שבעה שבועות, בחג השבועות, התורה מחשיבה ומוקירה את החמץ ומצוה להביא קרבן חמץ - את שתי הלחם.

זאת ועוד, עיקר קרבן היום הוא שתי הלחם, ואע"פ שהתורה מצוה להקריב את הלחם עם הכבשים מ"מ העיקר הוא הלחם. יש להוכיח כן ממה שנחלקו התנאים האם הלחם מעכבים את הכבשים או להיפך ופסק הרמב"ם (תמידין ומוספין פ"ח הט"ו) כר"ע הסובר שהלחם מעכב את הכבשים ואין הכבשים מעכבים את הלחם, וז"ל:

שתי הלחם מעכבים את הכבשים ושני הכבשים אינן מעכבים את הלחם.

והטעם לזה הוא שהעיקר מעכב את הטפל ולא להיפך, וא"כ יש להוכיח שהלחם הוא העיקר ואף בהעדר הכבשים עדיין מצווין אנו להביא את שתי הלחם².

.....
ב והנה יש להקשות ממה שמבואר (מנחות ט"ו א') שהכבשים מפגלין את הלחם ואין הלחם מפגל

קרבן היום, א"כ, חמוץ הוא, ואמנם אינו קרב על המזבח אלא נאכל הוא על ידי הכהנים, אך השאלה היא מדוע בשבועות, ורק בשבועות, הקרבן העיקרי הוא קרבן שאין למזבח חלק בו.

וכתב הכלי יקר (ויקרא כ"ג ט"ז) שבדווקא צייתה התורה להביא את שתי הלחם, שהם חמוץ, בחג מתן תורה, וז"ל:

והיו בב' הלחם החמוץ אשר היצה"ר נמשל בו, כי בלשון רז"ל (ברכות יז.) הוא נקרא שאור שבעיסה לפי שבמקום שהתורה מצויה שם אין היצה"ר יכול להזיק כארז"ל (קידושין ל:). אמר הקב"ה בראתי היצה"ר בראתי לו תבלין דהיינו התורה, ואלמלא היצה"ר לא היה הקב"ה מוריד התורה מן העליונים אל התחתונים כי בטענה זו נצח משה רבינו את המלאכים כשאמרו לפני הקב"ה חמדה גנוזה יש לך כו' ואתה רוצה ליתנה לבשר ודם, והשיב להם משה כלום יש יצה"ר ביניכם כו' (שבת פח:פ"ט.) ור"ל

את הכבשים, ומדברי רש"י משמע שהכבשים הם העיקר והלחם הטפל, וא"כ כיצד מתיישבים דברים אלו עם דברי ר"ע שהלחם מעכב את הכבשים ואין הכבשים מעכבים את הלחם.

ובפסקי הרי"ד (מנחות ט"ו א') הקשה כן ובתחילה נקט שהדין המבואר במשנה שהכבשים מפגלים את הלחם ואין הלחם מפגל את הכבשים לא נאמר אליבא דר"ע ומשנה זו סוברת שהכבשים עיקר והלחם טפל כשיטת בן ננס. אמנם, בתירוץ השני כתב הרי"ד שאף לפי ר"ע יש ליישב את המשנה שלענין פיגול הכבשים הם העיקר ודינו של ר"ע שהלחם מעכב את הכבשים ואין הכבשים מעכבים את הלחם מטעם אחר הוא.

ברם, התוי"ט (מנחות פ"ד מ"ג) כתב, וז"ל:

הלחם מעכב את הכבשים והכבשים אינן מעכבין כו' - ואפ"ה כי אתיין כהדדי הכבשים עיקר והלחם טפל משום דכבשים מתירין את הלחם כשבאים ביחד ולא פליג ר"ע אסתמא דמתניתין ג' פ"ב והכריחני לזה שראיתי להרמב"ם דפסק בפ"ח מהלכות תמידין כר"ע דהכא ובפ"ז מהלכות פסולי המוקדשין פסק הא דלעיל נמי.

כלומר, באמת לר"ע הלחם הוא העיקר שאם אין לחם אין להקריב את הכבשים וכשאינן כבשים עדיין מביאים את שתי הלחם, ומ"מ כשבאים ביחד אזי לכבשים יש דין של מתיר ללחם שהלחם נעשה קדוש בשחיטת הכבשים, וע"כ הכבשים מפגלים את הלחם ואין הלחם מפגל את הכבשים. ובזה מיישב התוי"ט מה שנראה כסתירה בדעת הרמב"ם, שמצד אחד פסק כר"ע שהלחם מעכב את הכבשים ואין הכבשים מעכבים את הלחם, ומצד אחר פסק שהכבשים מפגלים את הלחם ואין הלחם מפגל את הכבשים, אלא ודאי שיש לחלק בין לחם הבא לבדו לבין לחם הבא עם הכבשים. וכן חילק בשפת אמת (מנחות ט"ו א') ע"ש.

שתי הלחם כסמל למהותו של חג השבועות ❁ ————— ❁ • אז ישיר ❁ תיג

שהיה צורך ליתן התורה אל התחתונים כדי ליתן להם תבלין על היצה"ר הכרוך בהם למלא חסרונם לכך נאמר חמץ תאפינה.

וכעין זה כתב הרמ"א (תורת העולה ח"ג פר' נ"ה), וז"ל:

אמנם מזה שהיו אלו השתי לחם מחמץ... הרי נתבאר למה אלו לחמין מן החמץ באו, להיות מאחר שמורים על התורה אין היצר הרע שולט באדם, וכמו שאמרו ז"ל (קידושין ל:): שהתורה היא תבלין ליצר הרע וכאספלונית למכה, כך התורה ליצר הרע.

כלומר, בחג מתן תורה קרבן היום הוא מן החמץ שהוא סמל היצר הרע, מפני שלולא היצר הרע לא היה הקב"ה מוסר את התורה לישראל, וכפי שאמרו חז"ל שביקשו המלאכים להחזיק את התורה בעליונים עד שנצחם משה רבינו כשטען שהתורה נועדה עבור בשר ודם שיש להם יצר הרע ולא עבור מלאכים שאין להם יצר. התורה היא הכלי העיקרי בו אנו נלחמים עם היצר, וכפי שאמרו חז"ל 'בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין', וע"כ ביום מתן תורה, בו קבלנו את התורה שהיא התבלין כנגד היצר, אנו מביאים ואוכלים קרבן שהוא חמץ להראות שכשיש תורה אין החמץ, דהיינו היצר הרע, מוזיק.

והנה מדבריהם מבואר הטעם מדוע אנו רשאים לאכול בחג השבועות חמץ, מפני שכאשר יש לנו את התורה אין אנו צריכים לחוש מפני החמץ, הוא היצר הרע, שהתורה שומרת עלינו.

עם זאת יש להקשות, מדוע בשבועות יש מצוה מיוחדת לאכול חמץ שממצווה זו נראה שאנו מקרבים את היצר הרע אלינו, ואע"פ שאין אנו צריכים לחשוש מהיצר הרע כי קבלנו ביום זה את התורה, מכל מקום עדיין עדיף היה להתרחק מהיצר הרע ולא לקרבו.